

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz),

a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) címzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Dr. ENTZ FERENCZ,

az erdélyi gazdasági egylet tiszteletbeli tagja,

a magyar szőlészet és borászat nesztora; az ép oly szakavatott, mint kedélyes író; a kertészeti és borászati tanügynek majdnem 25 éven át lelkes apostola; Erdély szőlészetének alapos ismertetésének alapos ismertetője; folyó májushó 9-én tevékeny életének 72-ik évében Promontoron, hová nyugalmaztatása óta visszavonult, szélhűdésben elhunyt.

A megboldogult egyike volt azon keveseknek, kiknek jelszavuk:

— minden Demosthenesnél

Szebben beszél a tett

és bár utóbbi időben gyengülő szemevilága szokott erőyes működésében gátolta, fennkölt szellemének éles látásával még agg korában is ifju lelkesedéssel küzdött a jó ügy terén mindaddig, míg testének gyenge porhüvely a munka sulya alatt le nem roskadt!

A lesújtó veszteséget a gyászoló özvegygyel és gyermekeivel együtt fájlalja a hazának minden fia, ki Entz Ferencznek, az uttörőnek, önzetlen munkásságát becsülni tanulta s velünk együtt ezernyi ezren fognak az őszinte megilletődés fájdalmas hangján felsóhajtani:

Békeporaira!

* * *

A kiadott családi gyászjelentés így szól:

Entz Ferenczné saját és fia Dr. Entz Géza, neje szül. Seivert Josefa, gyermekeik: Margit, Jolán, Géza és Béla; leánya Entz Emma, férje Tóth László, gyermekeik: Béla, Irén és Mária nevében szomorodott szívvvel jelenti a rokonok és ismerősöknek, szeretett s feledhetetlen férje, illetőleg atyjok, ipjok, nagyatyjoknak

Dr. ENTZ FERENCZ urnak

a m. t. Akademia levelező, az országos magy. gazd. Egyesület rendes tagjának, az orsz. vinczellér képezde nyug. igazgatójának és több tudományos társulat tagjának,

folyó május hó 9-én, élete 72-ik, boldog házasságuk 29-ik évében, Promontoron, szélhűdés következtében történt gyászos elhunytát.

Tartalom: Dr. Entz Ferencz †. — Az igás fogatokban tartott kanczák legczélszerűbb ellési idejéről. Kodolányi Antal. — A víz szerepe az állati külgyógyászatban. Sárosy Pál. — Az aranka (vagy kosz) irtása. Walter Lajos. — Ajuhokkali bánásmódról. Ébner Sándor. — Legbiztosabb szer a földi balhának eltávolítására. Szentkirályi Árpád. — Őszi buzánk tavasszal. Sz. Á. — Erdélyi pincze-egyletünk kiűntetése. — A szolnok-dobokámegyei gazdasági egylet alakuló közgyűlése. — Vidéki gazdasági tudósítások: Laposnyak, Cserhalomtáj. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Az igás fogatokban tartott kanczák legczélszerűbb ellési idejéről

báró Villa-Seccatól a W. L. Z. egy valóban figyelemre méltó cikket közölt, melynek velejét, miután a tárgy valóban megérdemli, hogy mi is gondolkodjunk felette, a következőkben kívántam a t. gazdatársakkal megismertetni.

„Jelenleg — mondja a cikkírója — a legtöbb kancza marcius és aprilisban ellik le, miután az állami ménnek márczius 1-től június végéig állanak a mén telepeken. Nálunk azonban a tavaszi munkák zöme épen e két hónapra esik, vagyis oly idő ez, midőn a gazdasági munkák annyira összehalmozódnak, hogy csak pár napi munka mulasztást is igen tekintetbe kell vennünk, mert az tetemes kárt okozhat.

Sok gazda inkább lemond azon haszonról, melyet neki a gazdasági lótenyésztés hajthatna, sem hogy kitegye magát annak, hogy tavaszi munkálatai középette fogatainak használatától habár csak rövid időre is elessék.

A lellés előtti időt tekintetbe sem veszem, mivel a tapasztalat azt mutatta, hogy a kanczákat, okszerű bánásmód mellett a lellés napjáig lehet munkára használni, a nélkül, hogy ez akár a kanczára, akár a csikóra nézve veszéllyel járna, a mint ezt az én 28. évi tapasztalatom is igazolta.

A lellés után azonban a kanczának okvetlenül pihenésre van szüksége. Fel kell azt egy időre menteni a munkától. De még a gyenge csikó sem képes azonnal künn a mezőn egész napon át az anyja után járni, főleg a mi éghajlatunk (Alsó Ausztria, Grossau) alatt oly gyakran zord és zivataros tavaszi időjárás mellett.

Az ember tehát kényszerítve van a csikót az istállóban vissza hagyni és legalább az első időben a kanczát még a fél-napi munkától is egyszer szoptatás végett haza vezetni, a miért is aztán az ily kanczát csak a major közelében vagyunk képesek foglalkoztatni. Ámde ez már igen sok zavart okoz, épen oly időben, a midőn minden óra igen drága és minden mulasztás annyira káros.

A marciusi, aprilisi elletés tehát a gazdasági lótenyésztésre nézve határozottan kedvezőtlen. S ha azt februariusra lehetne áttenni, már azzal sokat nyernénk, mivel ily korán csak ritka években és a legkedvezőbb fekvésű földeken lehet a tavaszi munkát megkezdeni. De ezt, azt hiszem, igen nehéz lesz, főleg az elkerülhetlen gyakori utánhágatás miatt elérni.

Legajánlatosabb volna tehát a gazdasági lótenyésztés szempontjából az elletést a tulajdonképeni téli hónapokra, december és januariusra tenni át, midőn a tulajdonképeni gaz-

dasági munkák leginkább szünetelnek. A kanczák ez esetben bevégezhetnék az őszi idénybe eső munkákat és a téleleji műveleteket, azután meg lehetne őket pihentetni, mire a tavaszi munkaidény kezdetével a kanczákat azután minden akadály nélkül lehetne használatba venni és az az ideig megerősödött csikó is minden káros következmény nélkül követhetné anyját a munkába, vagy pedig, ha úgy tetszenék, félnapig minden veszély nélkül vissza maradhatna az istállóba, vagy mi még jobb és czélszerűbb: a csikókarámba. Szóval a gazda a téli elletés mellett üzletében legkevésbé volna feltarióztatva; teljesen ura maradna a sürgős tavaszi munkáknál fogatainak; kanczáinak munkáját a legjobban kihasználhatja és e mellett ugy a kancza, mint a csikó legkisebb veszélyeztetése nélkül foglalkozhatnék a lótenyésztéssel.

A korai ellésnek még egy másik előnye is lenne, tudniillik az, hogy az ily csikók a később elletetknél erősebbek lennének, gyorsabban fejlődnének és jobban tenyésznének, mint a melyek később születnek és a korai zöldtakarmány élvezete folytán, a mitől a mezőre járó csikót megóvni nem lehet, a csikóknál annyira veszélyes hasmenésnek oly gyakran kivannak téve.

A tenyésztő e mellett korábban született csikóiban sokkal becsesebb és előbb értékesíthető árut is bír, mivel ezek a később szülöttekkel egy korba soroztatnak, miután a gazdasági lótenyésztésnél az e részben a futó lovaknál szokásban lévő tekintetek elesnek.

Ellenvetésül fel lehetne ugyan hozni, hogy a tavaszi munka közbeni megzavartatást az által is el lehetne kerülni, ha-hogy az elletést a nyári idénybe tennők át, de ez szerintem gazdasági szempontból még károsabb lenne, mivel a tavaszi munkák befejeztével épen oly munkák sorrendje következik, a melyekhez hasas kanczákat veszélyeztetés nélkül használni épen nem lehet, a milyenek a trágya és a széna hordás sat., ha még azt tekintetbe nem vesszük is, hogy a nyári forróság által a késői csikók igen sokat szenvednének.

„Mind ezen tekintetek arra határoztak“ — mondja a cikkírója végre — „hogy a bécsi gazdasági egyesület „lótenyésztési szakosztályában“ azon indítványt tegyem, hogy e szakosztály méltóztassék oda ha'ni, miszerint a jövőben az állami ménnek Alsó-Ausztriában februar 1-től álljanak a tenyésztők rendelkezésére és ez indítványom a legjesebb férfiak támogatása mellett — egyhangulag el lett fogadva.

Ezen rendszabály keresztül vitelétől mindenesetre csak idővel, lassanként lehet eredményt várni, mert egyelőre csak is a legelsőbben fedezés alá kerülő fiatal kanczák fognak ily időben fel hágattatni, miután az öregebb anya kanczáknál ezen átmenet csak időmultával lesz keresztül vihető.

Azon ellenvetést, hogy a kanczák téiben csak igen ritkán, elvéve sárlanak, nem fogadhatom el. Fialtal jól tartott kanczák eléggé meleg istállóban, a milyenel a gazdának birnia kell, már januárban legtöbbnyire, de sokszor még korábban is sárlanak és így biztosabban is fognak foganni, ha korán a ménhez vezetettnek, sem mint ha a sározás rajtok többször keresztül ment; nem különben az öregebb kanczák is, melyek későn el-

lettek és már többé fel nem hágattathatnak, már korán fogják a mént kívánni.

Németországban már rég elismerték a korán elletés előnyét és törekesznek is azt keresztül vinni, reményleni akarjuk tehát hogy ezen rendszabály nálunk is keresztül fog vitetni és hogy az a gazdasági lötenyésztés számára az ohajtott eredményt meg fogja hozni.

Azt hiszem, hogy e tárgy megérdemelné, hogy a mi gazdasági egyleteink lötenyésztési szakosztályaiban is szóba hozásuk és megvallom, ez is volt egyik főcélja annak, hogy Báró Villa-Secca fentebb közlött cikkének lefordítására magamat elhatároztam.

Kodolányi Antal.

A víz szerepe az állati külgyógyászatban.

Helyi hatása a hideg víznek: erősítő, összehúzó, m'közben a kötszövetek megsűrűsödnek, a bőr likacsai összehúzódnak, a vért az illető részből kiszorítja és ez által mind a vérbőséget, mind a hőmérséketet alább szállítja.

Alkalmazható tehát a hideg víz helyileg a loboknál (gyuladás), midőn a nagy mennyiségű vér oda torlódását akarjuk meggátolni, mi által a fájdalmat is szüntetjük, minthogy azt az idegeknek a nagy mennyiségű vér által előidézett nyomása és némileg melege okozza. Az idejében alkalmazott hideg borogatással nemcsak a gyógyulási folyamatot rövidítjük meg az által, hogy a vértorlásból származó vérpangást és genyedési folyamat beálltát meggátoljuk, hanem sokszor a lob igen kellemetlen következményeit is sikerül megelőzni.

A lobos daganatokra alkalmazott borogatásnak annál nagyobb eredménye lesz, mentől hidegebb vizet használunk. A téli időszakban ezt könnyen elérhetjük, ha a vízbe jeget vagy havat teszünk, vagy azokat egy vászon rongyba téve, a lobos részre alkalmazzuk. Melegebb évszakokban azonban nem mindenütt található jég és ily körülmények között czélszerű a vízbe eczetet, szalamiasót, salétromsót vagy egyszerűen konyhasót tenni, minthogy a sók felolvadáskor hideget fejlesztenek.

Jég nem léteben czélszerűen alkalmazható az u. n. Schmucker-féle hűsítő keverék is, mely áll: 1 rész salétromsó, 1 r. szalmiasó, 20 r. eczet és 50 r. vízből.

Használhatók a két első egy vászon vagy hólyagba téve, a lobos helyre helyezzük és a két utóbbi keverékével öntözzük. Hatása a vizénél nagyobb ugyan, azonban minthogy az elolvadó sókat gyakran kell pótolni, költséges.

Olcsóbb ennél az u. n. Oxycrat, mely áll 1 r. sóból, 12 r. eczet és 12 r. vízből. Legegyszerűbb keverék pedig 1 r. borszesz és 5 r. víz.

Ha a daganat nagyon feszült és fájdalmas, tehetünk a vízbe kevés ólomeczetet is, mi a víznek fájdalomcsillapító hatását nagymértben elősegíti.

A paták és végtagok lobos szenvedéseinél használható a nedves agyag, fűrészpör vagy korpávali becsapás is, ha az gyakran nedvesítették. Kerülni kell azonban a végtagok idült, csuzos bántalmainál a hideg vízzel gyógykezelést, valamint or-

bánczos bőrlobok pl. a csüdsömörnél is, hol az e betegséget jellegző hólyagocskák kifejlődését gátolná és így komolyabb következményeket vonhatna maga után. A nagyobb mérvű lobos daganatoknál, melyek kisebb nagyobb fokú lázzal párosulvák, igen jó szolgálatot tesznek a belsőleg adagolt hűsítő hashajtók is, melynek a keserű és gläubersó stb, melyekből egy számos állatnak 100—150 grammot egy fél liter vízben feloldva, 2—3 szor naponta adunk.

A kisebb véredények vérzésénél is czélszerűleg alkalmazható a hideg víz a vérzés elállítására, minthogy a véredények falait összehúzza, az összegyűlemlt vérfibrin megolvad és az edények nyílásait betömi. Ily vérzéseknél tehát egy megfelelő nagyságu lenrongyot hidegvízbe mártunk és azt a vérző felületre szorosan rá köljük és még néhányszor megnedvesítve, addig hagyjuk ott, míg a vérzés teljesen megszűnt, a mikor aztán az odatapadt rongyot kissé megáztatva eltávolítjuk. Mentől hidegebb a víz, annál hamarabb czélt érünk és épen azért ajánlható a hó és jég is.

A víznek vérzést gátló hatását fokozni lehet savtartalmu anyagok hozzáadása által; ilyenek a tölgy- és fűzfahéj főzet, nyers timsó, cersav, kénsavas réz- és vaséleg, kreozot stb. Nagyobb vérzések elállítására a tiszta víz nem elegendő és ily esetekben a fentebbi szerek egyikét kell alkalmazni kellő mennyiségű vízben feloldva. E szerek nemcsak az edények falait huzzák össze és így a nyílást kissebbítik, hanem különösen a vér fehérryenyemü részeit megolvasszák és ez által a nyílást elzárják. — Ha a vérzést vízzel megállítani nem sikerült és más alkalmas szer nincs kéznél, ez esetben hintsük be a vérző felületet keményítővel, vagy liszttel, vagy pedig tegyük rá pókhalót.

Helyileg alkalmazhatjuk még a hidegvizet belső részek lobos szenvedéseinél is, pl. agy és tüdőloboknál, hol az illető rész hűsítése sokszor igen jó szolgálatot tesz. Belsőlobnál és kólikánál a hideg vízzel való allövet enyhítőleg hat.

Fáradtságosabb munka után, ha az állatok már kihültek, czélszerű a végtagokat hideg vízzel megmosni. Ez által az el-lankadt izmok és ízületek visszanyerik ruganyosságukat, megerősödnek és az állatok egészen felfrissülnek. Az egész testnek hideg vízzel való gyakori leöntözése, vagy a hol kivihető, a gyakori fűrésztés igen ajánlatos eljárás, különösen fiatal állatoknál a test edzésére, valamint tisztaság tekintetéből is. A hideg víz gyakori alkalmazása a bőrt és az alatta levő kötszövetet és izmokat tömöríti és mintegy megedzi, úgy hogy a szervezet nagyobb ellentállási képességgel fog birni az időjárás káros behatásával szemben; nem hül meg, tehát nem is betegszik meg oly könnyen, és ha meg is betegednék, a kör-lefolyását könnyebben kiállja. A fűrésztések és leöntözéseknél nagy ügyelettel kell lenni arra, hogy az állatok hidegebb időjárásakor meg ne hüljenek. Ilyenkor tehát szükséges lesz a fűrés után az állatokat szalmatekeressel jól ledörzsölni és pokrócczal betakarni.

A testnek hideg vízzel való leöntözése igen ajánlható a dobkórnál is, midőn t. i. a gyomor és bélsatornában fejlőd-

dött nagy mennyiségű gázok az állatok életét veszélyeztetik.

Az e betegségnél kifejlődő nagy mennyiségű légnemek, a gyomor és bélcsatorna falait annyira kifeszítik, hogy azok elveszítik ruganyosságukat, elernyednek és így nem képesek többé összehúzódni és a légnemeket a természetes utakon a szervezetről kiküszöbölni. A nagy mérvben kitágult gyomor és belek előre nyomják a rekeszizmot és ez által meggátolják a tüdő kitágulását, minek következtében a légzés rövid és sietős lesz és a vér a fejbe tolul.

A hideg vízzel való öntözés következtében a fejbe való vértörődés meggátolódik, a légnemek összebb húzódnak és így a feszülés kissébedik, a gyomor és bélcsatorna falai visszanyerik ruganyosságukat és a légnemeket a szájon és végbelen át kiszorítják. Ha egyidejűleg több állat esik e betegségbe, akkor legjobb az egész nyáját folyóvízbe hajtani, feltéve, hogy az közel van. Az e közben történő testmozgás szintén elősegíti a gázok kiszabadulását.

Sárosy Pál.

Az aranka (vagy kosz) irtása.

(A „Practischer Landwirth“-után)

Általános a gazdák azon panasza, hogy lóheréseiket és luczernásukat az aranka ellepi és rendszeren tönkre is teszi. Nem lesz tehát felesleges azon eljárásokat, melyek a hallei gazdasági tanintézetnél az aranka kiirtása céljából megkíséreltek, röviden ismertetni.

A lóhere vagy luczerna mentől közelebb a gyökérhez lesarlóztatott és a levágott részek a földről tökéletesen eltávolítottak. Különösen ügyelnünk kell arra, hogy egyes aranka szájakat el ne hullassunk, mert ezen szájaknak mindegyike alkalmas a szaporításra. Az ilyen arankával ellepelt hely azonban még $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ meternyi kiterjedésen túl is levágandó, mert az aranka néha észrevétlenül terjed tovább és ha csak egy vagy két általa ellepelt szál marad levágatlanul onnan ismét elszaporodik. Az aranka néha a növénynek csaknem legalsóbb részét foglalván el, megtörténik, hogy a levágás után ismét aranka mutatkozik, ilyenkor a lesarlózás ismétlődik.

2. Ezen eljárásnál biztosabbnak bizonyult az aranka által ellepelt helyek felásása. Ha a lóher vagy luczerna már megnőtt, midőn az arankát észre vesszük, akkor a lóher először levágandó, levágás után pedig várni kell míg az aranka újból terjedni kezd, miután az újból képzett szájakról annak kiterjedése inkább látható lesz. Ekkor az egész helyet felássuk és körülbelül 4 hét múlva ismét bevetjük. A négy heti időköz azért czélszerű, mert a vetés a már megüledett talajon jobban sikerül és az aranka elpusztításáról is inkább meggyőződhetünk. Ha a foltokat azonnal bevetjük, megtörténhetik, hogy egyes, a talajban nem eléggé mélyre került szál még el nem pusztulván, az új vetést ismét megtámadja.

3. Kálisókkal való behintés által. Ezen eljárás azonban csak akkor használ, ha a kálisók nagy mennyiségben hintetnek, de ilyenkor a lóhere is elpusztul.

4. Gálicz oldattal öntözés által. Ezen eljárás az előbbenihez hasonló eredményű.

5. Petroleumba áztatott szalmaszeccskának felhordása által. Ezen eljárásnál azonban a lóher először levágandó, mert a le nem vágott lóheret a szecska tökéletesen meg nem fekhethetvén, annak erősebb szárai érintetlenül maradnak és így a rajtuk levő aranka sem pusztul el. Eltekintve attól, hogy ezen eljárás nem egészen biztos, még drága is.

A felásáson kívül alkalmazott mindenféle eljárásnak egyforma eredménye volt, kis mértékben alkalmazva az aranka nem pusztul, nagy mértékben használva kiveszett a lóhere is és így még is üres foltok maradtak. Legczélszerűbb tehát a foltos helyek felásása és bevetése.

A mely lóherés vagy luczernás már annyira el van lepve az arankától, hogy az ellepelt területek felásása ki nem fizetné magát, arra nézve Kühne tanár a juhok általi erős legeltetést ajánlja; a juh t. i. a mint a kísérletek mutatták, az arankát is megeszi, a nélkül, hogy az ártalmára lenne. Miután azonban tavasszal a lóher gyorsabban fejlődik mint az aranka, az első termést lekasálhatjuk, azután pedig a legeltetést alkalmazzuk.

W. L.

A juhokkali bánásmódról.

Tapasztalatok által igazolható, hogy más-más pásztor keze alatt lévő két egyenlő minőségű juhnyáj, ha ugyanazon élelmezésben is részesül, mégsem fog egyenlő mennyiségű gyapjút szolgáltatni, sem külszínre egymáshoz teljesen hasonlítani, mert két pásztor lévén mellettük, egyik lehet hanyagabb, míg a másik a reá bizott jószágnak kifogástalan gondozója és így megtörténik, hogy egyik pásztor keze alatt a juh tökéletesen jól érzi magát, míg a másik előtt feltűnően pusztul. E különbséget a bánásmód eredményezi.

A juhok alkata, alakja és a tehetetlenségig terjedő türelmessége kiméletes és szelid bánásmódot követel: a mely pásztor durvaságot tanusít, annak juhai elsoványodnak és kevesebb gyapjút nyírnak.

Miképpen bánik valamely pásztor nyájával, leginkább megítélhetjük, midőn leheverészt nyája közé lépünk, ha az állatok hirtelen felugranak összeszaladnak, bizonyosan durva pásztor van mellettük, de ha közbelépésünk után fekvé maradnak és csak hosszas nógatás után egész csendesen minden megfutamodás nélkül állanak fel, akkor a juhász bánásmódjával meg lehetünk elégedve.

Megrovandó, azaz meg nem engedhető, hogy a juhok kutyával hajtassanak, riasztassanak. A juhász mellett kullogó kutya legtöbb esetben a nyáj zavarására és a juhász restségi hajlamának kielégítése végett tartatik. Ha azonban mégis kutya segítségével őriztetik a nyáj, akkor oly kitanult kutyát tartson a juhász, mely parancsszóra ugat, de semmi szín alatt a bundába nem csimpaszkodik, mert a kitépett gyapju helyén mindenkor inkább szőr, mint gyapjuszál nő.

Akolba hajtáskor, vagy a juhok megolvasásakor legyen a juhász ügyelettel, hogy össze ne szoruljanak, ily esetekben nem csak a bunda dörzsöltetik, hanem az anyajuhok meg is vetélhetnek.

Nyáron hűvös árnyékos fekhelyről, télen pedig védett ál-

lásról gondoskodják minden juhász, de mindenesetre gondoskodják arról, hogy ne kénytelenitessenek szegény állatok vizben, sárban állani vagy feküdni. Nedves állás árt az egészségnek és kevesbiti a gyapju hozamot. Megbetegedett juh csak kivételes esetekben gyógyítható, legcélszerűbb ha valamely állat megbetegszik annak vérét venni és husát a hogy lehet értékesíteni.

Ébner Sándor.

Legbiztosabb szer a földi balhának eltávoztatására.

Ismételten nyert tapasztalatokból tudva van, hogy a földi balha semmitől sem irtózik annyira, mint az ürömtől; eltávoztatásukra tehát nincs egyéb szükség, mint az ürömet, célszerűen alkalmazni. Kinek káposzta ültetvényét vagy kerek-répa vetését ezen parányi, de tömegükben hatalmasan pusztító elleneségek már nehányszor tönkretették, bizonyára nem fogja restelni azon kísérlet csekély fáradságát, melynek eredménye az illető növény teljes diszlésének biztossága lehet. Kísérletről szólunk, „lehet“ szót használunk, mert az alábbi utasítást egy fél század előtt kiadott könyv után közöljük és ez irányban saját kísérleteink eredményének bevétele előtt azért tesszük közzé, hogy a kísérletek tágabb körben tétetvén, az eredmény annak idejében biztosabban constatálható legyen. Mert ha az eredmény kielégítő leendő, a fontosság nem csekély. A szer alkalmazása a következő.

Néhány szál friss vagy szárasztott ürömet összetörve, lobogó vízzel leforrázzuk és e vízben 12 óráig ázni hagyjuk. Ez megtörténvén, az ültetni kieszedett káposzta palántot az ürömlébe rakjuk, oly módon, hogy levelei és szikja egész a szárig a lébe merüljenek, de gyökeréhez ne érjen a lé. Fél óra múlva kivesszük a palántot a léből, gyökerét felhígított marhaganéjba mártjuk és rendes helyére elültetjük, mely egyszerű eljárás a palántot a földi bolhák falánkságától — állítólag — teljes biztossággal megmenti; mert az üröm keserősége oly tartós, hogy mire mulni kezdene, már oly nagyra nőtt a palánt, hogy a balha nem tud neki ártani és e keserőség csak azon esetben mulik hamarabb, ha az ültetés után tartós és erős esőzések lemosták volna. Ez esetben pedig megint ürömet forrázzunk és áztatunk és levéllel az ültetvényt az öntöző kanna rozsáján át jól megöntözzük. Szintén ily öntözéssel mentjük meg a palántot azon esetben is, ha a balhák már zsenge korában, a melegágyban meglepték volna. A melegágyban a balhaktól való megvédésére még az is meglehetősen biztos mód, ha azt olyan helyre készítjük, hová a reggeli nap legalább 1 óráig nem süthet.

A kerek répánál és általában a turnips minden fajánál a levelek beáztatását már nem lehet alkalmazni; ezeknél tehát csak a kisebb hatású és fáradságosabb öntözésre kell szorítkoznunk. Az ürömet itt is az előbb irt módon forrázzuk és áztatjuk meg, csak hogy természetesen mind az ürömet, mind a vizet a tábla nagyságához mért nagyobb mennyiségben vesszük és e vízzel a balhák szaporodása esetén a répát megöntözzük, egy hét múlva másodszor is ismételve ez öntözést. Két-három ember pár óra alatt nagy táblát képes megöntözni, a mi igaz,

hogy fáradságos munka, de a kinek turnips répáját a balhák csak egyszer is annyira tönkretették, hogy egész tábláján vagy éppen semmi, vagy csak ökölyi nagyságu répák termettek: az nem fogja mondani, hogy a balha ellen küzdeni fölösleges dolog.

Fél század előtti értekezönk tovább menve azt állítja, hogy virágzásban álló repeze tábláját lepték meg a balhák és az üröm lével való öntözés által erről is annyira elpusztította azokat, hogy jó termése lett akkor, midőn szomszédainak repezéje teljesen elpusztult.

Mint előbb is alkalmunk volt nyilvánítni, még eddig nem birunk személyes tapasztalatokkal ez arcanum állítólagos csoda hatásának biztos volta felől, de az ügy mindenesetre bir annyi fontossággal, hogy a fennebbiek közlése jogosult legyen, éppen most, midőn a káposzta palántok idényének küszöbén állunk. És ezen okból kérjük azon tisztelt gazdáinkat, kik a fennebbiek alapján ez irányban kísérletet tenni hajlandók, hogy eljárásuk eredményét és tapasztalatukat annak idejében közölni sziveskedjenek, minek a t. szerkesztőség a közügy érdekében bizonyára készséggel adandó tét.

Szentkirályi Árpád.

Őszi búzánk tavasszal.

A búzának a gyomlálás is sokat használ. Akkor kell gyomlálni, midőn a buza 20—25 ceter magas. A gabona gyomlálása legcélszerűbben hajtható végre 5 ceter széles és ugyan oly hosszúra készített, kissé előre görbülő, meglezett vas lapátocskákkal, melyek 1 meter hosszú nyelkebe vannak erősítve. Mulhatlanul szükséges, hogy a gyomlálásra olyan időt válasszunk, midőn a föld száraz, mert lágy földön a gyomláló lapát a gyomot csak lenyomja, de keveset vág el.

A galamb — vagy baromfi ganéj és hamu keverék nagyon hasznos portrágya a silány buzavetésekre, melyeket a behintés után pár hét múlva alig lehet megismerni. A behintésre majushó folytán kissé nedves időt válasszunk.

Egyébiránt a buzavetésnek tavasszi rosz kinézésétől nem kell mindjárt megijedni, mert a buza majusban gyarapodik legjobban és ha akkor az egyes szálak arasznyira állanak is egymástól, jó időjárással a jó erőben lévő földet egészen belephehtik.

Sz. Á.

Erdélyi pinczeegyletünk kitüntetése.

Az erdélyi pinczeegylet igazgatósága a napokban kapta kézhez a majushó 5-én a ministerium által Bécsben nagy ünnepelességgel kiosztott philadelphiai első rendű kitüntetési okmányát és érmét! Az okmány, az eddigi tárlatok okmányait kiállítás tekintetében nagyon tulzárnyalja, meglátszik azon is a tengerentuli cultura. Pinczeegyletünknek becsületére válik, hogy ezen tengerentuli közkiállításban is a világ összes borai mellett méltó helyet biztosított Erdély termékeivel magának, mit annál nagyobb dicsérettel kell kiemelnünk, mert tudunkal, az erdélyi országrészből egyedül ő képviselte a bortermelést és így nem csak létezésünket hozta a

világnak tudomására, hanem jó emléket is hagyott; mert a dísz okmányhoz még egy külön elismerési nyilatkozat is van csatolva, melyben a borok kitűnő minősége mellett azoknak okszerű kezelése is kitüntetőleg van kiemelve.

A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület alakuló közgyűlése.

A volt Belső-Szolnokmegye, a hozzácsatolt szomszédos megyerészekkel, nem csak helyrajzilag, — hanem a szellemi és anyagi téren keletkezett üdvös mozgalmak és hasznos kezdeményezések által is mintegy újjá született. Ezen közhasznú mozgalmaknak és törekvéseknek egyik nagy és fontos eredménye a majus 8-án megalakult „szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület.” Főleges lenne ennek jelentőségéről most szavakat pazarolni, hisz erről megyénk minden helyesen gondolkozó gazdája meg van győződve és épen ezen meggyőződésének adott kifejezést, midőn a múlt év végén az e járgyban egybehívott értekezlet a megállapított alapszabályok értelmében a leendő gazdasági egyesület szervezésére egy öttagu bizottságot küldte ki, mely a maga küldetésében eljárva, a mai napra összehívott alakuló közgyűlést, annak elnöke gr. Kornis Viktor a következőkben üdvözlé: Tisztelt közgyűlés! Midőn a t. közgyűlést együttesen, valamint minden egyes tagját külön-külön szívesen üdvözölném, legyen szabad pár szóban kifejezést adni abbeli örömemnek, hogy a mostoha idők daczára ily szép számmal összegyűlve látom és ez által az ügy iránti érdeklődésüknek szép jelét adták. Valóban uraim! méltó is érdeklődésünkre, mert bátran merem állítani: hasznosabb, nélkülözhetlenebb tagja egy államnak sincsen a gazdánál, — mert hiába van katonája és akár mennyi az, ha nem kap enni, nem harcol; hiába van tudósa, bölcs államférfia, kitűnő hivatalnok, legjelesebb művészei, azok életét mi tartjuk fenn; hiába van iparosa, ha annak a gazda nem állítja elé a nyers terményt, semmit sem tehet; — mindennek alapja a gazdaság, a gazdálkodás és a gazda és hogy ez vagy amaz fejlődhesseék, a korviszonyainak és igényeinek megfelelőleg haladhasson és jelesen — mint fájdalom a jelen viszonyok között oly nagy szükség van rá — megküzdhessen azon nehézségekkel, azon akadályokkal, melyek sokoldalúságoknál fogva csakugyan oly sok oldalról megtámadják, szükséges, hogy a gazdák egymást támogassák, egymást oktassák, kezét fogva, véd- és daczszövetséget kössenek és e célból alakítsanak gazdasági egyesületeket. E célból vezetve, egy gazdasági egyesület alakításával foglalkozott megyénk is és bár át nem hatolva még a kezdet nehézségein, még is már azon helyzetben van, hogy magát a m. ministerium által jóváhagyott szabályrendeleténél fogva mihelyt keresztül ment lesz a szervezkedés kérdésein, megalakulnak kijelentse.

Ezzel az alakuló gyűlést megnyitom.

Ezen általános helyesléssel és szünni nem akaró éljenekkel fogadott megnyitó beszéd után a tárgysorozat értelmében az egyesület hivatalnokainak megválasztása határozottat el, melyből kifolyólag: elnökül: gr. Kornis Viktor, alelnökül: Kovács Samu és Voith János, pénztárnokul: Demeter Béla, titkáru: Csiszer Mihály közfelkiáltással lettek megválasztva: Igazgatókul: gróf

Bethlen Béla, Boros József, Róth Pál, Szombatfalvy Győző; választmányi tagokul pedig: Izsáky József, br. Bánffy Dezső, Betegh Imre, gr. Bethlen András, Flott Adolf, Teesy Kálmán, Zibay Sámuel, Simó Lajos, ifj. Bodor Bertalan, Szilágyi Albert, Keczei Sándor és Tüzes Tódor szavazattöbbséggel választottak meg. Gr. Bethlen Károly a gazdaság terén és főleg az egyesület iránt tanúsított buzgó érdeklődése és áldozatkészsége elismerésül az egyesület tiszteletbeli elnökül kiáltatott ki. Köszönettel fogadtatott továbbá ifj. Novelly Antalnak az állattenyésztés emelése érdekében tett két darab magyar aranyat tevő alapítvány. Az alapszabályok kinyomatása és az egyesület élet működése megkezdésére szükséges teendők végzésére a választmány megbízatván, elnök a jelenlévőknek az ügy iránti érdeklődésükért őszinte köszönetet mondott és a gyűlést, melynek tagjai az egyesület megalapításában fáradhatlan elnöke gr. Kornis Viktortól szívélyes éljen — kívánatok mellett bucsutvettek, bezárták.

(Szolnok-Doboka.)

Vidéki gazdasági tudósítások.

Laposnyak, 1877. máj. 14-én.

Ily szomorú gazdasági tudósítást talán soha sem láttak még e lap hasábjain. Az őszi és tavaszi vetések nagy részét megrongálták a Maros és a helybeli patak áradásai. Tengerit még csak a kertekben vetettek és ott is csak kevesen; a határon a sok eső és a hol a talaj homokosabb, úgy hogy eső megállítával rögtön lehetett volna szántani, ott a Maros árja akadályozta meg a vetést. Az emberek éhségtől tartanak és az öregek azt mondják, hogy az általuk megért éhségek mind lágy télel és esős tavalsszal kezdődtek. A gabona árak még mind emelkednek. Mindezeket tulszárnyalja azon csapás, hogy a már régebben mutatkozott kolumbácsi legyek ma reggel tömegesen jelentek meg.

Lázár László.

Cserhalomtáj, 1877. máj. 9-én.

Gazdaközönségünk megdöbbenve néz szembe a jövővel. Zabot alig vethettünk valamit és most a törökbuza vetési idő vége felé járunk és a vetést még jó formán meg se kezdtük, — pedig készletünk fogyatékán van és a hives esőzések folytán a füvek növése is helyt áll és ezek miatt a haszonmarha is csak teng a legelőn. A talaj annyira telve van vízzel, hogy szántásnál, ha azt lopva tehetjük, a barázdából víz fakad, viz fakad a szőlő ültetésnél a gödrötben; sőt több helység határan egymásra süllyed, szakad le a szőlő, omlik a hegy. A folyóhó 3-ki havazás és az arra következtet derek még ugyan sem szőlő, sem gyümölcsben észlelhető kárt nem okoztak, de a folytonos eső miatt a gyümölcsfák viragai aligha termékenyülhetnek, annyival inkább, mert a termékenyítést eszközöl rovarunk, a mehek működése is meg van akadályozva. Rozs vetéseink elvesztek, részint megritkultak és buza vetéseink kezdenek elmevesezni, sárgulnak és a gyom előléssel fenyegeti. Tavaszi vetéseinknek alig leszünk képesek az azután következő legkedvezőbb időjárás mellett is felét elvégezni. Egy napi eke napszam ára már is 4 o. é. forintra hágott, valamint a gabona ára is emelkedett. Szőlőink is mind kapálatlanok, a hernyó pedig nagyban pusztítja gyümölcsfáinkat daczára a sok esőnek; pedig ezt ki lehetne kerülni; ha mindenki rá lenne szorítva a hernyófészkek elpusztítására, akkor a gondos gazdát nem károsítaná a gondatlan hanyagsága.

Vályi Elek.

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Besztercze, Csik-Szereda, Déva, Fogaras, Szamosujvár és V.-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tized részét leítve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest elég pontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 800 kr., leítve a tizedrészt, 80 krt, marad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzálogkölcönök

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem tehermentes földbirtokra 1000 frittól a legmagasabb összegig 5 és 6 % kamat mellett tolesztésre, rövid idő alatt és 5000 fíton felülieket még előnősebb módozatok mellett gyorsan eszközöl, bővebb felvilágosítással készséggel szolgál.

(3) (8-26) a hatóságilag engedélyezett általános „Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvártt, párisutca, 19. sz. saját ház.

(Értekezhetni személyesen vagy posta úján naponta d. u. 1-4 óráig)

Szőlővessző eladás.

Croquant muskotály 100 drb. per 1 frt. 1000 drb.
Alexandriai „ „ 100 drb per 1 frt. 1000 drb.
Tramini „ „ 1000 drb. „ 6 frt. 3000 drb.
Furmint „ „ 1000 drb. „ 6 frt. 3000 drb.

Csomagolás, vasutra szállítás külön fizetendő utánvét mellett. Megrendelés-Marosujvári posta útján — Felső-Ujvárra intézendő (27.) (3-3.)

Fodor Györgyhez.

TAUFFER FERENCZ
 magkereskedő Kolozsvártt,
 ajánl vetőmagul:

hópehely, fehér rózsa, Extra Early Vermont és Early Rose burgonyákat, valódi oberndorfi sárga takarmány répa magot, melyből kívánatra mintául répákkal szolgálak, továbbá nagy választékú gazdasági, kerti és virágmagvakat, Pignoletto törökbúzáat, Saynor- és Cook-féle angol kertész késeket és ásókat.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve szolgáltatnak ki.

(1.)

(20-52)

Triesti általános biztosító társaság.

(Assicurazioni Generali.)

Figyelmeztetés!

Van szerencsénk a t. cz. biztosító közönséggel tudatni, mikép Kolozsvártt egy főügynökséget alakítottunk, a melynek vezetésével **RÉTY JÓZSEF** ur bízott meg. Budapest, 1877. május hó 1-én.

(28.) (2-3)

A triesti általános biztosító-társaság magyarországi vezérügynöksége.

Ellenberger. Krellwitz. Rott.

Hivatkozva a fennebbi körövényre, bátorkodom az általam képviselt, jó hírnevéről ismert társaságot a legjobban ajánlani; felkérve egyszersmind az igen tisztelt nagy közönséget, bármüemü biztosítási ügyekben bizalommal hozzám fordulni.

A legolcsóbb díjak és a legkedvezőbb feltételek mellett társaságom biztosít:

tűz- és villám-, jég- és szállítási károk ellen; míveli továbbá az ugynevezett életbiztosításokat is és pedig a legkiterjedtebb combinációkban.

Bármiféle felvilágosítással készségesen szolgál:

Nagyobb városokban és községekben
 ügynökök
 alkalmaztatnak.

a triesti általános biztosító társaság
 „FŐÜGYNÖKE“

RÉTY.

Kolozsvártt, bel-magyarutca 1. sz.

M e g h i v á s

a „Victoria“ biztosító társaság tizenegyedik rendes közgyűlésére.

A „Victoria“ biztosító társaság t. cz. részvényesei 1877. májushó 30-án délelőtti 9 órakor Kolozsvártt az intézet helyiségében tartandó

tizenegyedik rendes közgyűlésére.

az új alapszabályok 23. 24. 29 §§-ei értelmében ezennel tisztelettel meghívotnak.

A rendes közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése az 1876-ki üzletévről.
  2. A felügyelő bizottság jelentése a számadás s mérleg megvizsgálásáról.
  3. Ezek feletti határozás.
  4. A magyarországi részvényeseknek az 1876-ki rendes közgyűlésre beadott indítványa érdemleges tárgyalása.
  5. Választások.
- Az igazoló bizottság működését f. é. májushó 27-én kezdendi meg és 29-én zárandja be.
Kelt Kolozsvártt, 1877. májushó 2-án.

A „Victoria“ biztosító társaság igazgatósága Kolozsvártt.
WAGNER. SZASZ.

(5)

(2-2)

Kivonat az alapszabályokból:

23. §. A közgyűlésen minden részvényesnek megjelenési és tanácskozási joga van.

Minden részvény egy szavazatra ad jogot. Tíz szavazatnál többet senki sem bírhat.

Távollevő részvényesek csak szavazatképes részvényesek által képviselhetik magukat; azonban férjes nők férjeik vagy más meghatalmazottjaik, kiskorúak s gondnokság alatt levők gyámjaik és gondnokaik, testületek, alapítványok meghatalmazottjaik által képviselhetnek, habár az ily egyének részvényesek nem volnának is.

24. §. A részvényeseknek s azok képviselőinek a közgyűlésen joggyakorolhatás tekintetéből igazoló jeggyel kell magukat ellátniok, mely jegy birtoklójának nevével, állását, a képviselt részvények és azok után járó szavazat számát foglalja magában.

E célból az igazgatóság a részvényesek közül 2 tagot választ, kikhez az igazgatóság maga részéről egy harmadikat nevez, kik együtt képezik az igazoló bizottmányt, mely a közgyűlés előtt összeülvén, a leteendő részvényeket, meghatalmazványokat beveszi, azok alapján az igazoló jegyeket kiadja, s működéséről jegyzőkönyvet és névjegyzéket vezet.

Az igazoló bizottság működési idejét a közgyűlési hirdetmény fogja jelölni, működése azonban 2 napnál kevesebbet nem tarthat s a közgyűlést megelőzőleg negyed napnál korábban működését befejezettnek nem nyilváníthatja.

29. §. Érvényes határozathozatalra 40 oly részvényes jelenléte szükséges, kik együttvéve legalább 500 részvényt és 200 szavazatot képviselnek. Mégis a 26-ik §. f.) h.) i.) k.) l.) és m.) pontjai alatt foglaltakat érdeklő határozatok csak oly közgyűlésen hozhatnának, melyen a kibocsátott részvényeknek legalább 2/3-a képviselve van.

P i a c z i á r a k.

A h e t i v á s á r		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbmeter	1 kilo
h e l y e	napja	tiszta buza	alegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Besztercze	febr. 6.	950	850	460	—	230	325	280	110	320	28
Brassó	máj. 11.	1180	895	645	490	375	620	200	100	360	40
Csik-Szereda	april. 11.	1165	940	715	650	350	600	600	200	150	28
Déás	máj. 15.	1000	960	840	—	300	570	520	240	200	36
Déva	máj. 5.	1200	1000	850	650	800	680	400	180	200	40
Erzsébetváros	máj. 12.	950	750	675	—	500	600	300	160	300	40
Fogarás	dec. 14.	775	670	450	450	200	425	140	36	—	24
K.-Fehérvár	máj. 12.	1070	860	684	—	410	624	350	170	300	42
Gy.-Sz.-Miklós	máj. 12.	975	700	650	650	275	650	110	25	—	32
Kolozsvár	máj. 17.	1150	—	745	—	335	600	220	220	320	40
M.-Vásárhely	máj. 10.	1055	840	760	350	330	500	350	60	380	38
Naszód	máj. 10.	1200	1000	665	400	280	565	250	100	250	28
Nagy-Enyed	máj. 10.	1050	800	575	—	326	600	340	120	235	40
N.-Szeben	máj. 15.	1050	870	650	600	400	680	260	140	350	40
Segesvár	máj. 9.	1000	760	630	—	360	620	160	90	200	40
S.-Sz.-György	máj. 6.	1130	950	640	630	360	600	250	150	200	32
Szamosújvár	máj. 7.	1125	800	610	—	295	570	400	80	500	38
Sz.-Régen	máj. 10.	1025	650	575	355	290	575	290	140	320	36
Sz.-Udvarhely	máj. 8.	1200	900	800	—	400	700	250	50	220	36
Torda	máj. 12.	1200	900	720	—	400	650	380	30	300	36
V.-Hunyad	april. 28.	1035	700	800	—	400	570	200	100	300	40

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetés szerint akarányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-24 1-30 1-36 1-42 1-52										
	széri hirdetésnél										
	f o r i n t										
10/16 v. egész oldal	12	33	64	120	170	216	260	290	320	360	
8/16 v. fél „	6	17	32	60	90	110	130	150	160	180	
4/16 v. negyed „	4	9	16	30	45	55	65	75	80	90	
2/16 v. nyolczad oldal	3	5	9	16	24	30	35	40	45	50	
1/16 v. tizenhatod „	2	3	5	9	15	18	20	23	25	27	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és

lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt, engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.